

UNDINĚ RADZEVIČIŮTĚ

HALAK ÉS SÁRKÁNYOK

UNDINĚ RADZEVIČIŮTĚ

HALAK ÉS SÁRKÁNYOK

FORDÍTOTA:
LACZHÁZI ARANKA

TYPOTEX

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Az Európai Bizottság támogatást nyújtott ennek a projektnek a költségeihez. Ez a kiadvány a szerző nézeteit tükrözi, és az Európai Bizottság nem tehető felelőssé az abban foglaltak bármilyen felhasználásáért.

The translation of this book was supported by Lithuanian Culture Institute.

Undinė Radzevičiūtė: *Žuvys ir drakonai*

© Undinė Radzevičiūtė, 2013

Hungarian translation © Laczházi Aranka, 2018

Hungarian edition © Typotex, Budapest, 2018

Engedély nélkül semmilyen formában nem másolható!

ISBN 978 963 279 975 9

ISSN 2064–2989

TYPOTEX VILÁGIRODALOM

Kedves Olvasó!

Köszönjük, hogy kínálatunkból választott olvasnivalót!

Újabb kiadványainkról, akcióinkról a www.typotex.hu

és a [facebook.com/typotexkiado](https://www.facebook.com/typotexkiado) oldalakon értesülhet.

Kiadja a Typotex Elektronikus Kiadó Kft.

Felelős vezető: Votisky Zsuzsa

Főszerkesztő: Horváth Balázs

Felelős szerkesztő: Károlyi Dóra

Műszaki szerkesztő: Kenyó Ildikó

A borítót tervezte: Nagy Norbert

Nyomás: Séd Nyomda Kft.

Felelős vezető: Katona Szilvia

1.

A bizottság megint hosszan tétovázik a lovai előtt.
A bizottság egyes tagjai hol az egyik, hol a másik szemükkel hunyorítanak.

Van, amelyik kinyújtja hegyes nyelvét, mintha megpróbálná megnyalogatni azokat a lovakat. Messziről.

Van, amelyik kifordítja alsó ajkát, van, amelyik összehúzott szemmel bandzsít, van, amelyik felfújja az arcát.

Mint az eunuchok a császári színház színpadán.

A bizottság tagjai úgy vélik, hogy a lovak feje túl

kicsi, a bokájuk pedig túl vékony. Az a magyarázat, hogy ezek ibériai lovak, és hogy pontosan ilyeneknek kell lenniük, nem segít.

A bizottság, úgy tűnik, nemcsak az ibériai lovak létezésében kételkedik, de magában Ibériában is.

Meg vannak győződve: a világon csak mongol lovak léteznek.

Mongol vadlovak.

Szerények, kitartóak és kissé hamisak.

Annyira, amennyire egy vadló hamis lehet.

A rövid lábaival és barna-fehér foltjaival.

Mint egy tehén.

És a ló farkának fehérnek kell lennie. Mindenképpen.

És mindenképpen a földig kell érnie, mondja a bizottság, és a sörénynek el kell takarnia a szemet.

Minek kellene nekik semmit nem látó lovak?

Még ezt mondja a bizottság: a lovai nem valódiak, mert nyugodtak, márpedig a lovak nem szoktak nyugodtak lenni.

A megismételt kijelentés, miszerint az ibériai lovak ilyenek, pontosan ilyenek, csak növeli a bizottság gyanakvását.

Nem hisznek sem Ibériában, sem az ibériai lovakban. Most már nyíltan.

A bizottság tagjai szerint ez egy szemtelen, nyílt becsapás, ami még meg is sértheti a Császárt.

Természetesen az Ötödik Császár nem fog maga eljönni megnézni a lovakat.

A bizottság azt mondja: A Császárnak nem is kell idejönnie, mert ezeknek a lovaknak nincsenek csontjaik. Próbálja meggyőzni a műértőket, hogy a lovaknak nem feltétlenül kell, hogy legyenek csontjaik, és hallja, ahogy közben elcsuklik a hangja.

Jobb lenne, ha az Ötödik Császár maga jönne megnézni, mert Castiglione atya kezd nem hinni sem a tulajdon lovaiban, sem Ibériában, sem a missziójában ezen a földön.

A bizottság kételyeit fejezi ki a lovak csontjai miatt, hangosan, aztán halkán, aztán rátérnek a tájkép csontjaira.

A tájkép csontjait illetően a bizottság egyáltalán nem kételkedik.

Ilyenek nincsenek.

A bizottság azt követeli, hogy a tájképen legyenek ilyen „csontok”, és minél jobban látszódnak.

És azt magyarázzák: legjobb lenne, ha a lovak körül a tájat egy kínai festené.

Talán Leng Mei vagy egy másik kínai.

Vannak itt kínaiak.

Az ilyen pillanatokban Castiglione atya egyszer csak nem ért kínaiul és nem egészen világos számára, hogy most mi lesz.

A bizottság még nem döntött, mintha csak ezt mondta volna: nemcsak a lovak mögötti fákat nem akarják rábizni Castiglione atyára, hanem a lovak előttiüket sem.

Csak azt kérik, hogy rajzolja meg a perspektíva vázlatát, és majd Leng Mei vagy valaki más megfesti a tájat az összes fával meg azok „csontjaival”. „Csontoknak” a kínaiak a tárgyak, állatok vagy emberek kontúrjait nevezik.

A kínaiaknak, az európaiaktól eltérően, a kontúrok fontosabbak a térnél.

A kontúroknál már csak az üresség fontosabb számukra.

A császári festészeti bizottságnak semmiféle itáliai perspektívára nincs szüksége.

Elég nekik a kínai kód, ahogy leereszkedik.

A hegyekből.

Vagy felszáll egy tóból, és eltakarja a tájkép minden hiányosságát.

A perspektíva a Császárnak kell.

Csak az nem világos, mennyi ideig.

De azt, hogy perspektívát szeretne, a Császár csak a bizottságon keresztül mondja el.

Még ezt mondja a bizottság Castiglione atyának:

a tájképen a fák és a hegyek ne legyenek hasonlóak az igaziakhoz, a valahol látott fákhöz és hegyekhez; a Császárnak nem kell a fa vagy a hegy konkrét ábrázolása;

a fának vagy a hegynek általánosítva kell ábrázolnia az összes valaha látott fát és hegyet;

egy konkrét fa megfestése kézműves munka;
ha mégis hasonlítania kell valamire a tájképnek, ak-
kor legfőképpen az ősi kínai tájfestő mesterek műve-
ire hasonlítson.

A követelmények teljes felsorolását a bizottság unal-
mas uniszónóban mondta végig.

Castiglione érti: a kínaiak azt akarják, hogy a fa ne
hasonlítson egy fára.

Azt gondolja: a lovak festésénél szánalmasabb és
megalázóbb csak a csendélet lehet.

Késsel feldarabolt sárgadinnyék és homárok.

Meg citrom.

Spirálvonalban.

A lehántott héj.

Az ilyen csendéletet jobb nem festeni, hanem megenni.
Ezeket fessék a hollandok.

Castiglione kissé előrehajtott fejjel hallgatja a bi-
zottságot.

Castiglione igyekszik, hogy a feje el ne billenjen.

Se balra, se jobbra.

Igyekszik úgy állni ott, hogy lesüti a szemét és nem
néz egyenesen a bizottságra.

Csak ferdén.

A bizottság tagjai beszélgetnek.

Castiglione igyekszik nem ráncolni a homlokát.

És nem fintorogni.

És megőrizni belső nyugalalmát.

És nem kétségbeesettnek látszani.
Bár valószínűleg kedvesnek mutatkoznia sem sikerül.

Castiglionének ásítania kell, de igyekszik.
Nem ásítani.
És nem az ajkába harapni.

Kétszer végigmegy a műhelyén.
Fegyelmezetten.
Méltósággal és komolyan.
Castiglione pontosan úgy csinál mindent, ahogy Loyolai Ignác¹ parancsolta.

Azt mondják, hogy Loyolai Ignác, mielőtt megfogalmazta ezeket a viselkedési szabályokat, nagyon sokat gondolkozott.
Még sírt is.
És hétszer fordult imával...

Ha egybe összerakjuk a lóvázlatokat, nyilvánvaló, hogy nincs rajtuk gazda, mondja a bizottság.
A száz ló és a hat pásztor a képen: csak vendégek.
Castiglione azt javasolja a bizottságnak, hogy válasszanak ki egy lovat.
És ő azt a lovat a többinél nagyobbra festi.
A kínaiak nevetnek.
Castiglione megkérdezi, azt akarja-e a bizottság, hogy megfesse a Császárt.

A kínaiak nem nevetnek.

Castiglione nem látott még ilyet: amikor a nevetést ilyen gyorsan váltja fel a csönd.

A csöndet a bizottság vezetője, Sima Cao töri meg. Megigazítja az övén csüngő kék selyemzacskót, amelyre hegyes háromszög formájú, arany hegyek és hullámzó folyók vannak hímezve.

A bizottság vezetője, Sima Cao magasabb a kínaiak többségénél, és öltözéke díszesebb a bizottság többi tagjáénál.

Messziről észre lehet venni a leopárdbőr süveg miatt. Ha nem ismernénk a történetét, és nem hallanánk, ahogy beszél, azt gondolhatnánk: túlságosan felfuvalkodott, túlságosan büszke és túl nagyra értékeli. És minden bizonnal alaptalanul.

Sima Cao eunuch.

Az egyetlen eunuch a bizottságban.

A művészeti bizottság többi tagja legmagasabb rangú mandarin.²

A többi eunuchtól a bizottság vezetője, Sima Cao nemcsak azért különbözik, hogy nincs vizeletszaga, hanem különleges értelmével is.

A legtöbb eunuch, akikkel Castiglione a Tiltott Városban találkozott, csak arra alkalmas, hogy a kaput nyissa, a Császár feleségeit selyemruhákba öltöztesse, és a színdarabokban felfújja az arcát.

Vagy nőket alakítson.

Castiglione tanítványa, Leng Mei-lehet, hogy a bizottság kívánságára őt bízzák meg a lovak mögötti táj megfestésével- azt mesélte Castiglione atyának-és egy véletlenül hallott történet mennyire meg tudja változtatni az ember véleményét a másikról, sőt tiszteletet és szeretetet is ébreszthet iránta-tehát a tanítványa, Leng Mei mesélte Castiglionénak: a bizottság vezetője, Sima Cao nem a saját vagy a családja akaratából lett eunuch, hanem az Öreg Negyedik Császár parancsára. És nem a társadalom legalsóbb rétegéből származott, mint a többi eunuch, hanem a legmagasabból. Az apja az Öreg Negyedik Császár szerint engedetlen és veszélyes tábornok volt. Az uralkodó megparancsolta, hogy a befolyásos tábornokot vessék fogságba, tízéves fiának pedig vágják le a nemi szervét.

Nagy tragédia nem történt.

Később kiderült, hogy az Öreg Császár talán mégis tévedett.

A tábornok hűtlenségét illetően.

Hitt az intrikáknak.

Mikor kiderült az igazság, az Öreg Császár megparancsolta, hogy a fiút hozzák a Tiltott Városba.

Itt nőtt fel és karriert csinált.

A csekély számú eunuch közül csak neki szabad sötét-kék ruhákban pompázni, amelyekre folyókat és háromszög alakú hegyeket hímeztek.

Ezenkívül ő közvetlenül fordulhat az uralkodóhoz.

A művészeti bizottság többi tagja, a mandarinok, ilyen családias bizalmasságot nem engedhetnek meg maguknak.

Sima Cao valóban kivételes pozíciót tölt be a palotában. Még akkor is, ha eltekintünk attól, hogy a Csing-dinasztia egészen másképp értékeli az eunuchokat, mint a korábbi uralkodók.

Mint a Ming-dinasztia -mondja nagyon halkan Leng Mei.

Mit jelent az, hogy egészen másképp? -kérdezi Castiglione.

A Csing-dinasztia uralkodói már nem tartják fontos embereknek az eunuchokat -mondja Leng Mei.

A bizottság vezetője, Sima Cao félbeszakítja a bizottság tagjainak nevetését és elmagyarázza Castiglionénak: a kínaiak nem a Császárt hívják „gazdának” a tájképeken, hanem egy nagy hegyet.

Általában a festmény jobb oldalára festik.

Minden mást, ami a képen van, „vendég”-nek neveznek.

Kínában -akárcsak Európában, gondolja Castiglione.

Minden embernek megvan a maga helye.

A rangja.

Csakhowy Kínában nem külön értékeli az embert, hanem csak a valami mással való viszonyában.

Az ember minden szituációban vagy tanár vagy tanítvány, vagy apa vagy fiú, vagy gazda vagy vendég.

Kínában még a tájkép elemeinek is rangjuk van, gondolja Castiglione.

– *TALÁN MÉG AZT IS szeretné, hogy válaszoljak arra a kérdésre, hogy kétezer-egy végén miért leveleztem Messengeren erotikus témákról? Egy máltai íróval – kérdezte a képernyőn Nora mama.*

– *Igen. Miért? – kérdezte a riporter a képernyőn.*

Miki felhangosította a televíziót, mert kézmozdulatokkal erre utasította Amigorena nagymama, és mérgesen ezt mondta:

– *Miért-miért? Miért-miért? Miért nincs az újságíróknak más kérdése? Csak ez a „Miért”. Azt csináltál, amit akartál abban a kétezer-egyben. Most mi legyen, talán az egész nemzet előtt térden állva, könnyek közt kellene bocsánatot kérned? És aztán még esetleg megcsókolni a zászlót? De hát nem te vagy az elnöksasszony – dühöngött és háborgott Miki.*

Mikinek még volt ereje háborogni, de senkinek nem volt már ereje hallgatni, mindenkit a képernyőn folyó beszélgetés érdekelt.

– *Te tényleg erotikus témákról csevegtél Messengeren egy máltai íróval kétezer-egyben? – kérdezte Miki.*

– *Egyáltalán nem volt se humorérzéke, se analitikus gondolkodása – felelte Nora mama. – Így aztán nem is volt miről beszélünk tovább.*

– *De miért, a kétezer-egy év valamiért különleges volt? – kérdezte Amigorena nagymama.*

– *Csak azért, mert régen volt – mondta Nora mama.*

– *A tévében jobban nézel ki – mondta Amigorena nagymama, és megmagyarázta: – Kövérebb vagy.*